

Geen inkomstenbelasting en bedrijfjes overal

→ VERVOLG VAN PAGINA 1

Al snel haakten Zweden, Denemarken en Finland aan bij de experimenten; met de toetreding van Nederland was de Scandinavische Unie, met de kroon als munt, een feit.

Bij ons was het vooral het kabinet-Samsom dat het nieuwe model stap voor stap invoerde. Het kabinet dat bij koning Willem-Alexander op het bordes verscheen, was bij uitstek een wetenschapskabinet, bestaand uit milieueconomen, sociaal-geografen en duurzaamheidsexperts.

De eerste maatregelen werden nog met scepsis ontvangen. De jaarlijkse prognoses van het Centraal Planbureau van het te verwachten percentage economische groei werden afgeschaft. Het bruto nationaal product werd losgelaten als belangrijkste maat van economisch succes: daarvoor in de plaats kwamen cijfers die met name geluk, gezondheid en welbevinden van de Nederlandse burgers registreerden.

De andere grote stap was de belastingvergroening. Net als alle Scandinavische landen schafte Nederland geleidelijk de inkomstenbelasting af - u herinnert zich ongetwijfeld nog de volksfeesten die losbarstten - en besloot men in plaats daarvan grondstoffen te belasten. Zo creëerde men een kunstmatige schaarste aan grondstoffen. 'En dat stimuleert het zoeken naar creatieve oplossingen', blikt Daan van Soest, destijds hoogleraar milieueconomie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, terug.

Afvalquotum

Tegelijkertijd verviervoudigde men de investeringen in onderzoek naar duurzame techniek en verhoogde men de belastingen op afval en vervuilende gasen. Die werden gemodelleerd naar het 'aftoppen en verhandelen', waarmee overheden destijds probeerden de uitstoot van CO₂ tegen te gaan. Het principe: een bepaalde hoeveelheid afval weggooien mag, maar wie meer wil weggooien, moet daarvoor afvalrechten kopen bij iemand die zijn afvalquotum nog niet heeft bereikt.

De maatregelen brachten een enorme aardverschuiving teweeg. Wegwerpgoederen en -verpakkingen verdwenen vrijwel direct uit de winkels. Rond de recycling, de reparatie en het onderhoud van bestaande goederen verrees een imposante nieuwe bedrijfstak. Er ontstonden nieuwe eigendomsvormen, zoals leasemaatschappijen waar je meubels of elektronika kon huren. Bedrijven voor wind-, biomassa- en andere duurzame energie floreerden, de elektrische auto brak door, files verdwenen en het openbaar vervoer boekte omzetrecord na omzetrecord.

Ook de schaalverkleining waarop veel sociaal-wetenschappers al in 2012 aandroegen, kwam op gang. Wijken gingen ertoe over zelf duurzame energie op te wekken en overal ontstonden moestuintjes, houtkwekerijen, werkplaatsen

en bedrijfjes die slim inspeelden op de nieuwe economie. Op daken verschenen tuintjes met oliezaad, gevels kleurden groen toen het ophangen van kweekplaten met olie-algen in de mode raakte. Forensen raakte uit de gratie, werken dicht bij huis leefde op.

Dat had, zoals sociologen en sociaal-geografen al in 2012 wisten, onmiddellijke positieve gevolgen voor de gezondheid, de tevredenheid, de veiligheid, het welbevinden en zelfs de schoolprestaties. In de steden ontstonden hechte gemeenschappen, corporatieve bedrijfjes, buurthuis kamers en buurtwinkels.

Verbod op te grote inkomensverschillen

Van de universiteiten kwam intussen een stortvloed van nieuwe duurzame technieken. Stond ons land ooit bekend om tulpen en kaas, tegenwoordig exporteert ons land vooral kennis, ingenieurs, bio- en nanotechnologie, milieuvriendelijke energieopwekkers en andere duurzame technieken. De economie groeide weliswaar niet in ouderwetse zin, maar werd wel veel efficiënter, productiever en daarmee waardevoller.

Ook de arbeidsmarkt en de financiële markt veranderden. Radicaal was de invoering van het gegarandeerde basis-

De werkloosheid verdampte, de armoede verdween

inkomen voor alle burgers, gekoppeld aan het verbod op inkomensverschillen groter dan een factor 30: als in een bedrijf de laagstbetaalde 10.000 kroon verdient, mag de topman niet meer verdienen dan 300.000. Het directe gevolg was een herverdeling van de rijkdom. De armoede verdween, de werkloosheid verdampte: werk was opeens van een verplichting een kwestie van persoonlijke ontplooiing geworden en een manier om het basisinkomen te vergroten. Het leidde tot een zeer flexibele arbeidsmarkt, het verdwijnen van de ongelijkheid tussen man en vrouw en een ongekende explosie van creativiteit en bedrijvigheid.

O zeker, vrij van problemen is de nieuwe economie nog niet. De opnieuw ingestelde douane heeft de grootste moeite om grondstoffensmokkel tegen te

Ruilhandel in het Occupykamp in Manhattan. Foto's AP en Reuters

gaan en vuilnisbendes die illegaal afval storten vormen een ware plaag. En de economie heeft last van zijn eigen succes: we zijn zo duurzaam gaan leven, dat de overheid, aangewezen op belastingen uit grondstoffen en afval, worstelt met teruglopende inkomsten. Sommige mensen verlangen terug naar vroeger: toen je nog met het vliegtuig goedkoop op reis kon. Gelukkig vormen de telepresence-vakanties in virtual reality voor de meesten een goed alternatief.

De rampscenario's die de neoliberalen ons ooit voorhielden, zijn niet uitgekomen. De pensioenfondsen zijn gezonder dan in 2012, dankzij de stabiele beleggingen in duurzame technologie. De aandelenmarkt floreert, al is het met andere bedrijven dan in 2012. De grote werkloosheidsgolf is uitgebleven, de armoede is verdampt, de overheid is gekrompen en hoewel importproducten erg duur zijn, zijn de kosten voor dagelijks levensonderhoud gedaald. Het is geen wonder dat de Scandinavische Unie bij economische vluchtelingen uit de VS zo'n geliefde bestemming is.

Dutch Miracle

Inmiddels beginnen steeds meer landen elementen van het Dutch Miracle, zoals het is gaan heten, in te voeren. Gedwongen door de referenda waarbij de bevolking massaal vóór toetreding tot de Scandinavische Unie stemde, zijn ook Duitsland en Frankrijk begonnen hun economie te hervormen. Zelfs in China en India gaan, na de grote milieuraamp van de laatste jaren, stemmen op om de economie te vergroenen. De nieuwe economie begint zich uit te breiden. En hoe meer landen meedoen, des te meer internationale handel is er weer mogelijk. Al is die handel nu gestoeld op duurzaamheid: hoe meer grondstoffen eraan te pas komen, des te duurder het product.

'Het was altijd een verdelingsvraagstuk', zegt Klamer achteraf. 'We leefden in een land van overdaad. We maakten de fout om die rijkdom te verdelen op basis van betaald werk.'

Achteraf gezien lag de oplossing altijd al binnen handbereik. We durfden er alleen niet goed in te geloven.

Het hier geschetste toekomstbeeld is gebaseerd op gesprekken met dr. Frank Dietz (PBL), prof.dr. Wim Heijman (WU), dr. Corine Hoeben (RUG), mr. Willem Hoogendijk (stichting Aarde), prof.dr. Arjo Klamer (EUR), prof.dr. Daan van Soest (VU, UvT) en dr. Henk de Vos (RUG) en op artikelen van prof. Herman Daly. De citaten zijn echt.

Op **maandag 16 januari** is Arjo Klamer te gast in het **KennisCafé** in De Balie over alternatieve visies op de economische crisis. Met verder **Matthijs van Veelen** en **Eva van den Broek**, columns van **Maarten Keulemans** en **Jelle Reumer** en een experiment van Science Center **NEMO**. Presentatie **Martijn van Calmthout**. Entree € 7,50 (5,00). Reserveren op www.debalie.nl

